

Права дитини в Україні



Звіт про погляди дітей та молоді
на війну в Україні



QUEEN'S
UNIVERSITY
BELFAST

CENTRE FOR
CHILDREN'S
RIGHTS



Terre des hommes
Допомога дітям.

Подяки

Цей звіт є результатом проєкту, який розпочався у 2022 році. Дослідження та звіт були розроблені у співпраці з експертно-консультативними групами дітей, які зробили значний внесок у дослідження, зокрема надали консультації щодо опитування та остаточного звіту.

Ми дуже вдячні всім, хто взяв участь у цьому проєкті. Зокрема, ми хотіли б подякувати всім співробітникам Terre des hommes в Україні та за її межами, чия підтримка відіграла важливу роль у проведенні цього дослідження.

Ми також хочемо подякувати дітям та молодим людям, які виступали консультантами дослідження та звіту. Їхні ідеї допомогли зробити дослідження дружнім до дітей та забезпечити врахування їхніх думок протягом усього процесу.

І, нарешті, ми хочемо подякувати всім дітям, які заповнили та поділилися своїм досвідом життя під час конфлікту. Без їхніх історій це дослідження було б неможливим.

Інформація про публікацію

Для отримання додаткової інформації, будь ласка, звертайтеся:

Автори: Центр прав дитини, Королівський університет Белфасту: Іві Херд, Мішель Темплтон, Брона Бірн, Катріна Ллойд, Лора Ланді, Менді Макдональд, Кетрін Макнамі, Дірк Шубоц, Валері Вайслер

Дизайн та верстка: Еві Херд, QUB

© 2024 Всі права захищені. Матеріали, що містяться в цій публікації, можуть вільно цитуватися, передруковуватися, відтворюватися або перекладатися за умови посилання на джерело.

Офіційна версія цього путівника була видана Королівським університетом Белфаста англійською мовою, а українською перекладена організацією Terre des hommes.

Зміст

1. ВСТУП -----	2
2. МЕТОДОЛОГІЯ -----	3
3. ДЕМОГРАФІЯ -----	5
РЕЗУЛЬТАТИ ЗА ГРУПАМИ ПРАВ	
4. ФІЗИЧНЕ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я -----	7
5. ДОЗВІЛЛЯ, ІГРИ ТА КУЛЬТУРА -----	10
6. ОСВІТА -----	13
7. ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ -----	16
8. ЗАХИСТ ВІД НАСИЛЬСТВА -----	19
9. СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ -----	22
10. РОБОТА -----	26
11. АСАМБЛЕЯ ТА АСОЦІАЦІЯ -----	29
12. ІНФОРМАЦІЯ -----	32
ВИСНОВКИ ДЛЯ ДІТЕЙ З РІЗНИМ ДОСВІДОМ	
13. ПЕРЕМІЩЕНІ ДІТИ -----	36
14. ДІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ -----	38
15. ДІТИ В СИСТЕМІ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДОГЛЯДУ -----	41
16. ДІТИ З НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН -----	43
17. ЛГБТК+ ДІТИ -----	44
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	
18. ВИСНОВКИ -----	46
19. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ -----	47
20. РЕКОМЕНДАЦІЇ ВІД ДІТЕЙ В УКРАЇНІ -----	48

Вступ

Центр прав дитини при Королівському університеті Белфаста (QUB), Північна Ірландія, Велика Британія, у 2022 році співпрацював з організацією "Terre des hommes" (Tdh) над розробкою онлайн-опитування на тему прав дитини для українських дітей, які постраждали від війни. Ми хотіли дізнатися, як права дітей постраждали під час війни, і яку допомогу діти хотіли б бачити від дорослих.

Будь-яка кризова ситуація, в тому числі війна, може мати серйозний вплив на права дітей, які передбачені Конвенцією ООН про права дитини (1989 р.). Війна може вплинути на право дитини: відчувати себе в безпеці, мати достатньо їжі та води, отримувати (якісну) освіту, охорону здоров'я, безпечний дім, а також на свободу ділитися своїми поглядами на те, що з ними відбувається.

Дослідники працювали з українськими дітьми та молоддю як в Україні, так і в інших країнах, куди діти переїхали через війну. Це було зроблено для того, щоб переконатися, що опитування було розроблене таким чином, щоб його могли зрозуміти діти, і включало питання, які є важливими для дітей і того, що відбувається в їхньому житті. Почувши безпосередньо від дітей, лідери та особи, які приймають рішення, можуть краще зрозуміти, чого насправді потребують і чого хочуть діти. Тому після опитування дослідники працювали з більшою кількістю дітей, які залишилися в Україні, щоб краще зрозуміти, що діти сказали в опитуванні, і, що рекомендації відповідають тим змінам, які діти хотіли б бачити.

Опитування було надіслано дітям у березні 2023 року, і на нього відповіли 1395 дітей. Серед них 765 дівчат, 577 хлопців і 33 дитини, які себе не ідентифікували.

У цьому звіті ми ділимося тим, що ці діти розповіли нам під час опитування. Він починається з пояснення того, як ми планували дослідження з дітьми та молоддю. Потім ми показуємо, про що свідчать результати дослідження. Це показано у двох основних розділах: у першому розглядається, як були порушені конкретні права - наприклад, право на здоров'я та освіту. Другий розділ присвячений тому, як конкретні групи дітей пережили конфлікт. Наприкінці звіту дослідники роблять деякі висновки та рекомендації для дітей, які були змушені переїхати через війну. Тут також є розділ, який висвітлює пропозиції та рекомендації, зроблені дітьми, які залишилися жити в Україні.

Як ми проводили дружнє до дітей опитування з українськими дітьми?

1

Дорослі написали
проект опитування

2

Діти надали відгуки
про проект опитування

3

Дорослі змінили
опитування на основі того,
що сказали діти

4

Опитування було
перевірено та перекладено
українською мовою

5

Опитування було запущено
онлайн та надіслано дітям

6

Дорослі прочитали те,
що діти сказали в опитуванні,
і результати цього звіту

7

Звіт було надіслано дітям в
Україні, які написали кілька
рекомендацій для дорослих

Центр прав дитини при Королівському університеті Белфаста (QUB) співпрацював з організацією "Terre des hommes" (Tdh) для проведення опитування, щоб зрозуміти, як війна в Україні впливає на права дітей. Опитування проводилося за допомогою дітей та молодих людей і зосереджувалося на їхньому досвіді та ідеях.

4 кроки для створення опитування:

1. Створити – дорослі зробили перший варіант опитування.
2. Допрацювати: діти надали зворотній зв'язок щодо того, які запитання ставити.
3. Допрацювати – ми змінили опитування, спираючись на ідеї дітей.
4. Рецензування – фінальна версія опитування була перевірена, затверджена та перекладена українською мовою.

Як ми працювали з дітьми над розробкою опитування:

- Консультація – ми поспілкувалися з 28 дітьми (віком 8-17 років), які розповіли, як війна вплинула на них і що, на їхню думку, має бути в опитуванні.
- Дорадчі групи – група з 22 дітей (віком 11-18 років) переглянула проєкт опитування. Вони розповіли нам, як зробити запитання зрозумілишими та які зміни необхідно внести.
- Фінальний відгук – діти допомогли з остаточною версією, обравши такі теми, як здоров'я, освіта та захист, на яких слід зосередитися в рекомендаціях.

Виклики:

- Воєнні дії, такі як повітряні нальоти та перебої з електропостачанням, ускладнювали проведення зустрічей.
- Переклад з англійської на українську займав додатковий час.
- Деякі діти в Україні розмовляють іншими мовами, наприклад, ромською, які не були охоплені опитуванням.

Результати:

Опитування тривало в березні 2023 року протягом чотирьох тижнів. Загалом на запитання відповіли 1 395 дітей, серед яких були як ті, що перебувають в Україні, так і ті, що живуть в інших країнах.

Як діти створювали рекомендації:

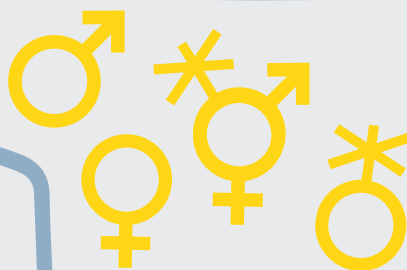
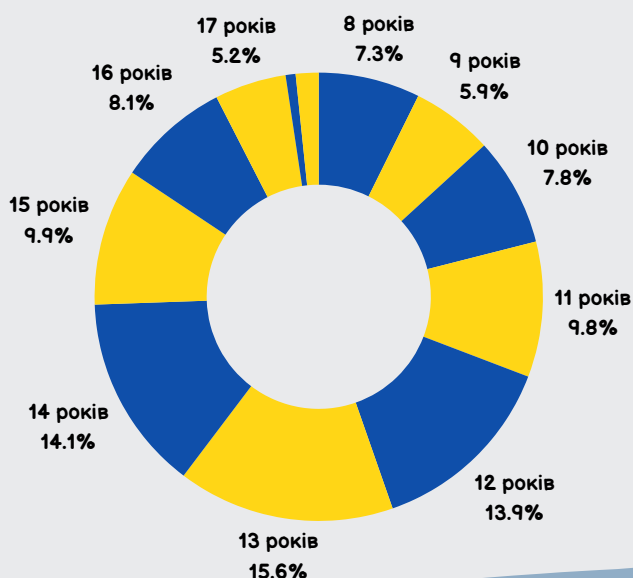
Після опитування 70 українських дітей (віком 15-18 років) допомогли розробити рекомендації щодо їхнього здоров'я, ігор, освіти, рівня життя та безпеки. Їхні ідеї були включені до цього звіту, щоб допомогти урядам та організаціям у підтримці дітей під час війни. Ми не мали змоги поспілкуватися з дітьми за межами України, тому рекомендації для цих дітей були написані дослідниками.

Демографічні показники

1 395

дітей відповіли на наше опитування

Серед дітей, які відповіли на питання, 21% були у віці 8-10 років, 37,6% - 11-13 років і 35,7% - у віці 14-17 років. Найбільша кількість респондентів була у віці 13 років.

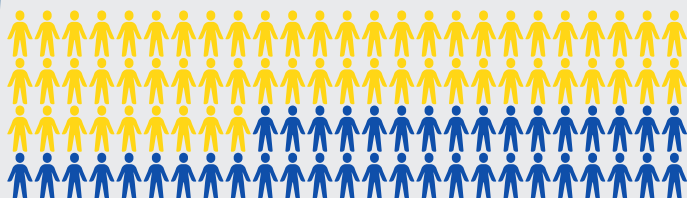


39,7% опитаних дітей ідентифікували себе як хлопчик, 52,3% - як дівчинка, а 2,3% не визначили себе ні хлопчиком, ні дівчинкою.



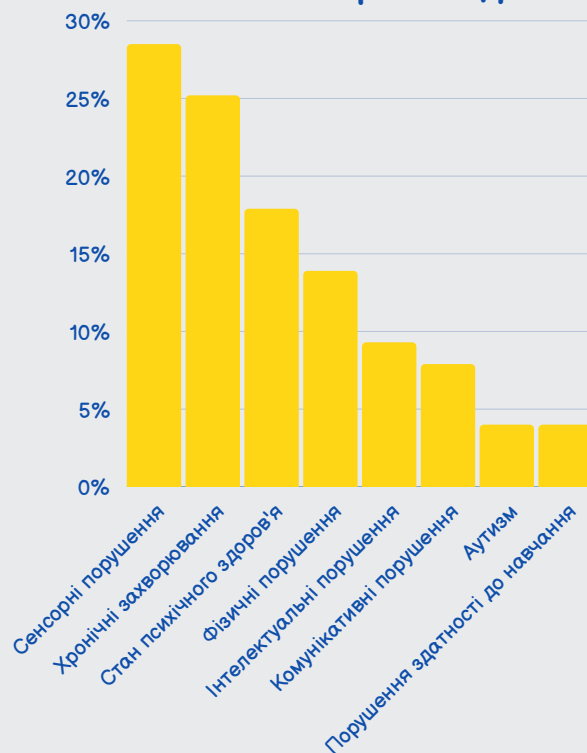
Діти повідомили, що розмовляють більш ніж 15 різними мовами. Але найпоширенішими були українська (1328, 91,3%), російська (528, 36,3%) та англійська (385, 26,5%).

Серед респондентів опитування 855 дітей (58,8%) не були переміщені через війну.



Серед дітей, які були переміщені, 97,4% були переміщені на міжнародному рівні. Ці діти переїхали до більш ніж 21 країн, найбільше - до Румунії (57,9%) або Польщі (14,5%). Хоча 14 дітей повідомили, що переїжджали більше одного разу.

132 дитини, які мають інвалідність або тривалий розлад здоров'я (9,1% від загальної кількості респондентів).





Висновки

Результати дослідження згруповані наступним чином:

Перша група висновків (стор. 7-32) стосується різних сфер прав у порядку пріоритетності для дітей та молодих людей, з якими ми проводили консультації.

Друга група висновків (стор. 35-44) стосується того, як конфлікт вплинув на окремі групи дітей.



Фізичне та психічне здоров'я

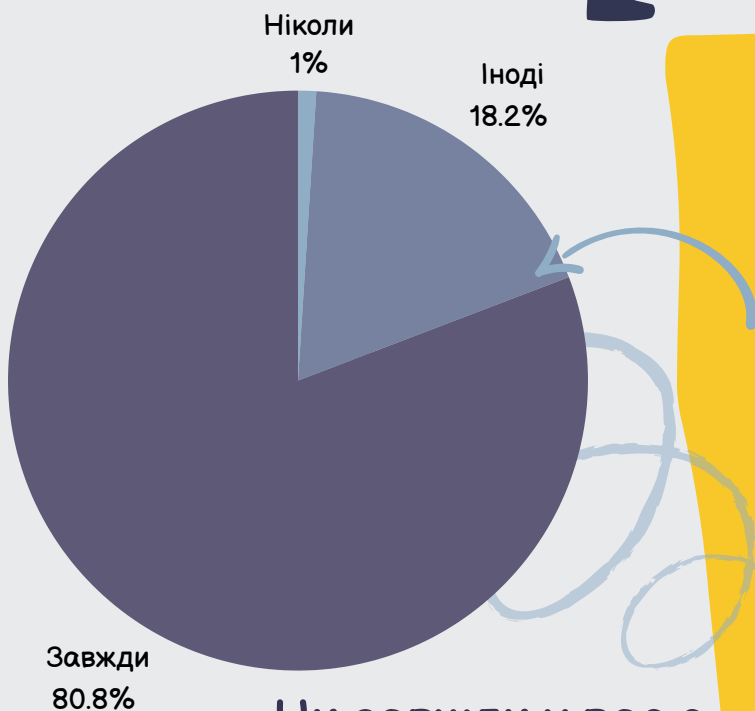
Як часто ви маєте доступ до медичної допомоги?



СТАТТЯ 24.1 ЄКПЛ

Держави-учасниці визнають право дитини на найвищий досяжний рівень здоров'я та на засоби для лікування хвороб і відновлення здоров'я.

Держави-учасниці прагнуть забезпечити, щоб жодна дитина не була позбавлена права на доступ до таких медичних послуг.



Чи завжди у вас є доступ до медичної допомоги?



Доступ до медичної допомоги та ліків

Загалом, що стосується медичної допомоги та забезпечення ліками, вісім з десяти дітей та молодих людей сказали, що вони завжди можуть отримати медичну допомогу, коли вона їм потрібна, тоді як 18% сказали, що вони можуть отримати її іноді. Лише 1% сказали, що ніколи не можуть отримати медичну допомогу. Відповіді на запитання про доступ до ліків були дуже схожими: 78% сказали, завжди мають доступ, 20% - що іноді, і лише 2% сказали, що ніколи не мають доступу до ліків, коли вони їм потрібні.

Знову ж таки, основна різниця була між тими дітьми, які були змушені переїхати з дому через війну, і тими, хто не переїхав. У той час як 90% дітей, які не переїхали, повідомили, що вони завжди мали доступ до медичної допомоги в разі потреби, лише 65% дітей, які переїхали, відповіли так само. Аналогічна ситуація склалася і з доступом до ліків: 73% тих, хто не переїхав, і лише трохи більше половини (53%) тих, хто був змушений переїхати, завжди мали доступ до своїх ліків.

Дівчата дещо частіше, ніж хлопці, стверджували, що можуть отримати доступ до медичної допомоги та ліків, коли вони цього потребують. Діти у віці 8-10 років рідше ніж старші стверджували, що вони завжди можуть отримати доступ до медичної допомоги та ліків, якщо їм це потрібно.

Менструальні засоби

Доступ до засобів під час менструації був високим: 91% респондентів, які користуються циклічними засобами, сказали, що завжди мали доступ до них, коли їм це було потрібно. Доступ до контрацептивів був нижчим, проте три чверті (75%) респондентів, які їх потребували, сказали, що завжди мали доступ до них. Тут опитування виявило чіткий гендерний розрив, оскільки лише 61% хлопців, але 84% дівчат сказали, що завжди мають доступ до контрацептивів.



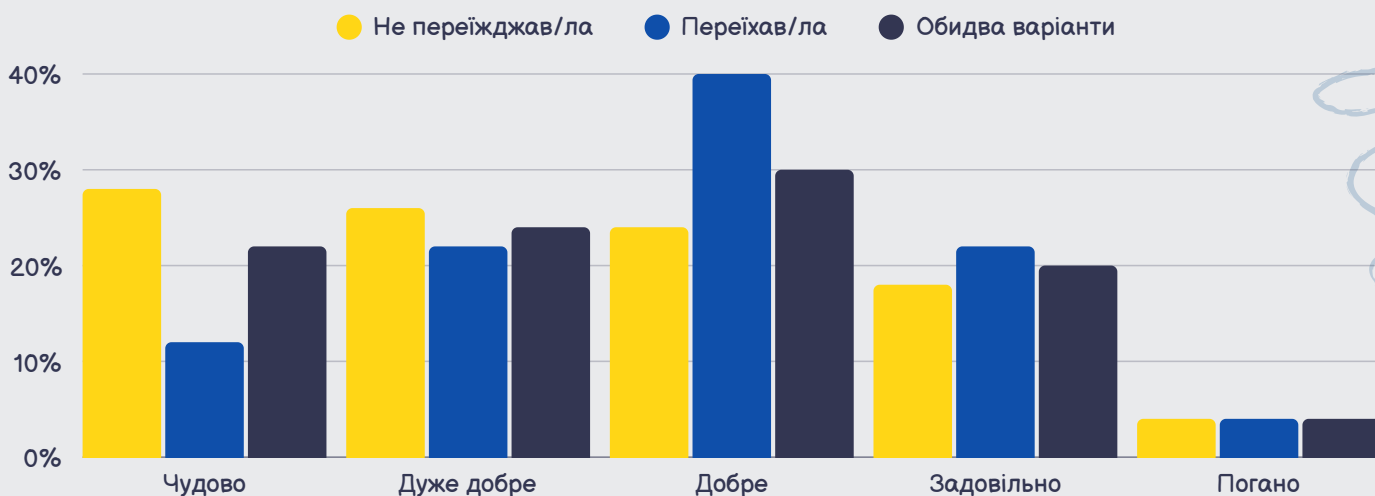
Психічне здоров'я



Близько трьох чвертей усіх респондентів (76%) вважають, що їхнє психічне здоров'я відмінне, дуже добре або добре. Однак ті, хто був змушений переїхати через війну, набагато рідше говорили, що їхнє психічне здоров'я відмінне, і набагато частіше говорили, що воно просто задовільне, як показано на рисунку.

Хлопці (18%) набагато рідше, ніж дівчата (27%), говорили, що їхнє психічне здоров'я є задовільним або поганим. Понад три чверті (78%) дітей та молоді також заявили, що вони завжди мали доступ до дорослого, з яким можна поговорити, якщо їм потрібна підтримка. Лише п'ять відсотків респондентів сказали, що вони ніколи не мають доступу до дорослих, з якими можна поговорити. 62% дітей та молоді сказали, що завжди мають доступ до друзів, з якими можна поговорити, і ще 31% сказали, що іноді мають доступ до друзів.

Як би ви описали своє психічне здоров'я та самопочуття?



Дівчата (75%) рідше, ніж хлопці (83%), стверджували, що вони завжди мають доступ до дорослого, з яким можуть поговорити, якщо їм потрібна підтримка. З іншого боку, дівчатка частіше, ніж хлопчики, стверджували, що у них завжди був доступ до друзів, з якими можна поговорити (65% і 57% відповідно). Що стосується вікових відмінностей, то молодші діти набагато частіше говорили, що у них завжди є дорослий, з яким можна поговорити, тоді як старші діти набагато частіше говорили, що у них завжди є друзі, з якими можна поговорити.

Однак основна відмінність у доступі до підтримки з питань психічного здоров'я спостерігається між тими, хто був змушений переїхати через війну, і тими, хто зміг залишитися у своїх домівках. Хоча доступ до підтримки дорослих був однаковим. Лише 48% тих, хто був змушений покинути домівки, сказали, що мали доступ до підтримки друзів, порівняно з 70% тих, кому не довелося переїжджати.





Дозвілля, ігри та культура

СТАТТЯ 31 ЄКПЛ

Держави-учасниці визнають право дитини на відпочинок і дозвілля, на участь в іграх і розважальних заходах, відповідаючих її віку, і на вільну участь у культурному житті та мистецтві.

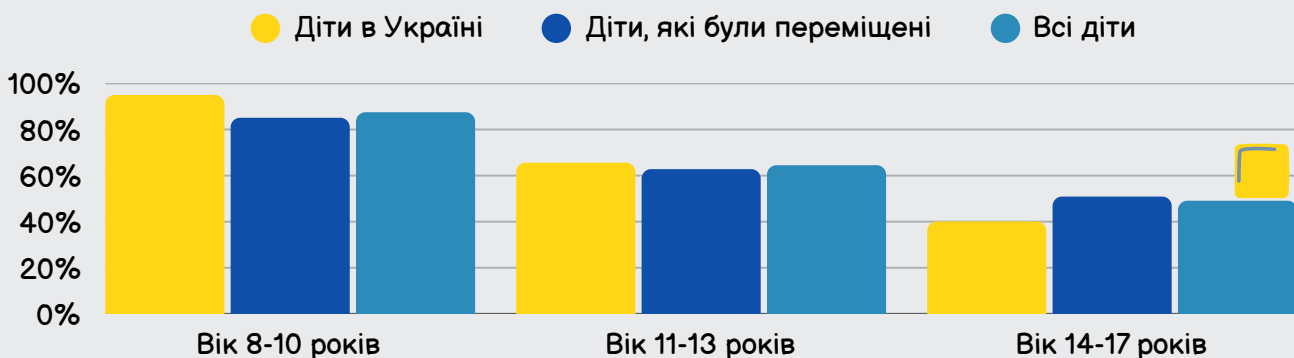
Право на ігри

Більшість дітей погодилися або повністю погодилися з тим, що з початком війни вони все ще можуть проводити вільний час так, як їм подобається (82,5%), і займатися фізичними вправами (84,6%), і багато дітей визначили своїх друзів і спорт як позитивну рису в їхньому житті. Однак діти, які переїхали, незалежно від віку та статі, частіше повідомляли про проблеми з реалізацією свого права на ігри.

Іграшки

79,2% дітей сказали, що у них є іграшки, з якими вони люблять гратися. Ця частка була однаковою як для хлопчиків, так і для дівчаток. Проте більш ніж удвічі більше дітей віком 14-17 років (27,1%) не погодилися або зовсім не погодилися з тим, що у них є іграшки, з якими вони люблять гратися, порівняно з дітьми віком 8-10 років (11,1%), а серед тих, хто переїхав, цей показник збільшився до 30,6% серед тих, хто переїхав у віці 14-17 років. У всіх вікових групах 23,4% дітей, які переїхали, також не погодилися з тим, що у них є іграшки, з якими вони люблять гратися.

У мене є іграшки, з якими я люблю гратися... (Згоден/на або повністю згоден/на)



Вільний час

Менше дітей повідомили, що мали змогу проводити час на вулиці (80,3%), ніж могли грати в Інтернеті (93,1%). 17,5% не погодилися з тим, що вони можуть проводити вільний час так, як їм подобається, але ця частка зросла до 27,7% серед дітей у віці 8-10 років. Крім того, 42,8% дітей у віці 8-10 років не погодилися з тим, що вони отримують достатньо фізичних вправ.



Дружба

Війна суттєво вплинула на багатьох дітей, як на їхні існуючі дружні стосунки, так і на їхню здатність заводити нових друзів.

Лише 72,2% дітей сказали, що з початком війни вони мали змогу спілкуватися з друзями стільки, скільки хотіли, причому хлопці (67,6%) дещо рідше погоджувалися з цим твердженням. Не дивно, що найбільше це вплинуло на тих, хто переїхав: майже половина з них (49,1%) не погодилися або категорично не погодилися з цим твердженням.

Серед дітей віком 8-10 років також спостерігається помітна різниця: 44,9% не згодні, а 6,1% категорично не згодні з тим, що вони можуть спілкуватися зі своїми друзями стільки, скільки їм хочеться, що може бути пов'язано з їхнім доступом до мобільних телефонів та повідомлень у соціальних мережах. Серед дітей, які переїхали, цей показник зріс до 61,9%.

"Я сумую за домом, через війну не маю можливості ходити до школи, гратися з друзями, жити спокійним життям і бачитися з рідними, які залишилися вдома", – хлопчик, 14 років, Румунія.

28,7% не погодилися або категорично не погодилися з тим, що вони змогли знайти нових друзів. Ця тенденція була схожою незалежно від віку, причому хлопці частіше не погоджувалися або повністю не погоджувалися (32,9%), ніж дівчата (24,7%). Ті, хто переїхав, рідше погоджувалися з тим, що у них з'явилися нові друзі (66,9%), ніж ті, хто не переїхав (75,4%). 42,3% дітей у віці 14-17 років не погодилися з тим, що вони змогли знайти нових друзів.

"...до війни у мене все було в порядку, багато родичів, сімейні зустрічі, а зараз я відчуваю якусь порожнечу, тому що всі в різних місцях, друзі теж далеко, і це мене напружує..."

Дівчинка, 13 років, невідоме місцезнаходження, громада ВПО

"Немає друзів, немає з ким спілкуватися, тільки онлайн".

Дівчинка, 11 років, Україна, громада ВПО



Освіта

СТАТТЯ 28 ЄКПЛ

Держави-учасниці визнають право дитини на освіту, метою є досягнення цього права поступово і на основі рівних можливостей.

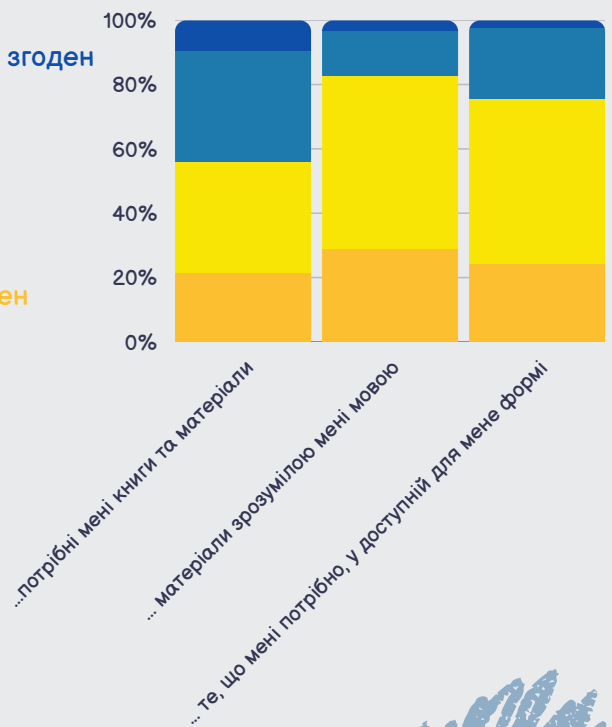
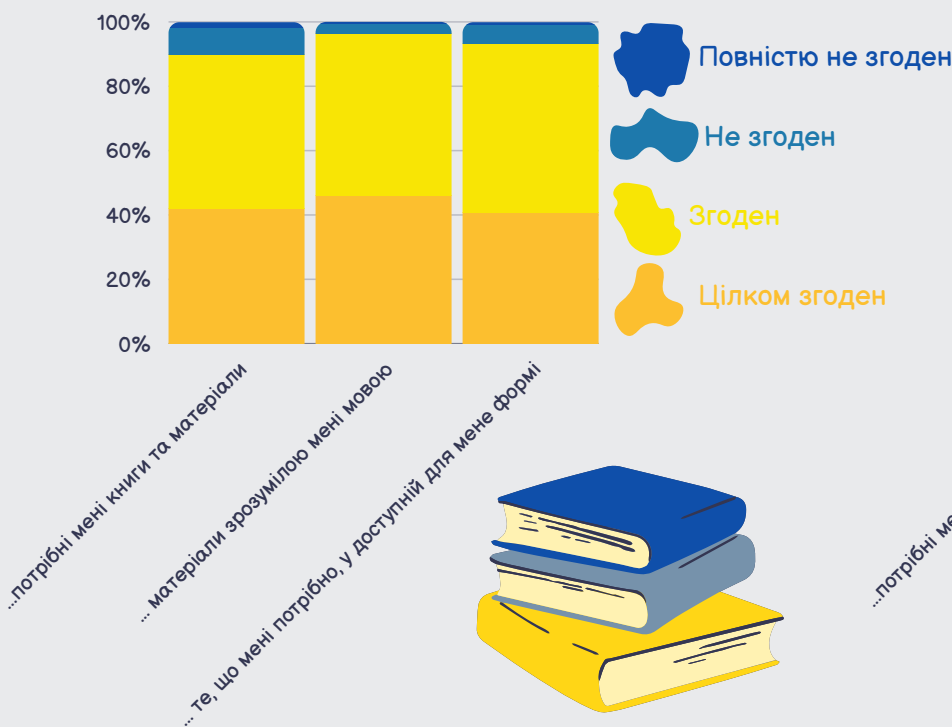
Освіта

Більшість дітей (76,4%) повідомили, що вони отримують хорошу освіту. Цей показник мало відрізнявся залежно від статі та віку.

Однак діти, які були переміщені внаслідок війни, частіше повідомляли про більш негативний досвід навчання. Особливо, коли повідомляли про доступ до матеріалів, необхідних для навчання. Наприклад, якщо 42,1% дітей, які залишилися в Україні, повністю погодилися з тим, що вони можуть отримати необхідні їм книжки та матеріали, то лише 21,5% дітей, які переїхали, повністю погодилися з цим твердженням.

Діти в Україні можуть отримати...

Діти, які переїхали, можуть отримати...



СТАТТЯ 29 ЄКПЛ

Держави-учасниці погоджуються, що освіта дитини повинна бути спрямована на:

- (a) розвиток особистості дитини, її талантів, розумових і фізичних здібностей до повного розкриття їхнього потенціалу;
- (b) розвиток поваги до прав людини та основоположних свобод, а також до принципів, закріплених у Статуті Організації Об'єднаних Націй;
- (c) розвиток поваги до батьків дитини, її власної культурної ідентичності, мови та цінностей, до національних цінностей країни, в якій живе дитина, країни, з якої вона може походити, а також до культур, відмінних від її власної;
- (d) підготовка дитини до відповідального життя у вільному суспільстві в дусі взаєморозуміння, миру, терпимості, рівності статей і дружби між усіма народами, етнічними, національними та релігійними групами та особами корінного походження;
- (e) розвиток поваги до природного середовища.

Очікування та академічний тиск

Діти висловлювали занепокоєння щодо обсягу роботи, яка від них вимагається:

"...з кожного предмета багато домашніх завдань, кожен вчитель вважає свій предмет головним. І виходить так, що на профільні предмети (англійську та німецьку) я витрачаю більше часу, ніж на непрофільні. Навчання з 8:30 до 15:00. А потім приходиш додому і починаєш вчитися далі, як мінімум ще 4 години..."

Хлопець, 15 років, Україна

"...Вони занадто багато від нас вимагають. Дуже велика кількість дз [домашніх завдань] і матеріалу, ми ледве встигаємо все... Ми не встигаємо, враховуючи нинішню ситуацію в країні, так багато вчитися. Особливо важко зараз тим, хто навчається в 10-11 класах, тому що у них мало часу..."

Дівчинка, 15 років, Україна

Навчання онлайн

Як діти в Україні, так і ті, що переїхали, піднімали питання щодо онлайн-навчання.

"У школу, в якій я навчався, прилетів снаряд, зараз я вчуся онлайн, але це не завжди можливо, тому що я вчуся з телефону, а там не завжди є інтернет".

Дівчинка, 13 років, Україна, громада ВПО

"Викладання онлайн, мені не подобається така школа".

Хлопчик, 9 років, Україна

"...Зараз йде війна, і багато офлайн-класів та онлайн-класів втрачено через повітряну тривогу. Через це потрібно вчити все самостійно..."

Хлопчик, 15 років, Україна



Діти, які переїхали

Діти, які були змушені переїхати через війну, мали багато проблем з поточною освітою. Діти, які відповіли на запитання, були особливо занепокоєні мовою в школі:

"Я ходжу до румунської школи, і це дуже важко, я не знаю мови, тут немає українських класів. Мені дуже важко, і вчителі не дбають про мене, не звертають на мене уваги. І як я можу вивчити цю мову, якщо вчителі мені не допомагають".

Хлопчик, 10 років, Румунія

Вони також були стурбовані майбутнім, особливо тим, які можливості вони можуть мати після війни:

"Я хочу дізнатися, які можливості існують для продовження моєї освіти, якщо війна в Україні продовжиться в наступному навчальному році. Я закінчую 9-й клас української школи. Я хотів би продовжити навчання в країні перебування (Румунія). Я не знаю, куди звернутися для вирішення цього питання. Чи потрібні мені кошти для продовження навчання".

Дівчинка, 14 років, Румунія



Достатній рівень життя

СТАТТЯ 27.1 ЄКПЛ

Держави-учасниці визнають право кожної дитини на рівень життя, достатній для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку дитини.

Я можу
отримати їжі,
скільки мені
потрібно...

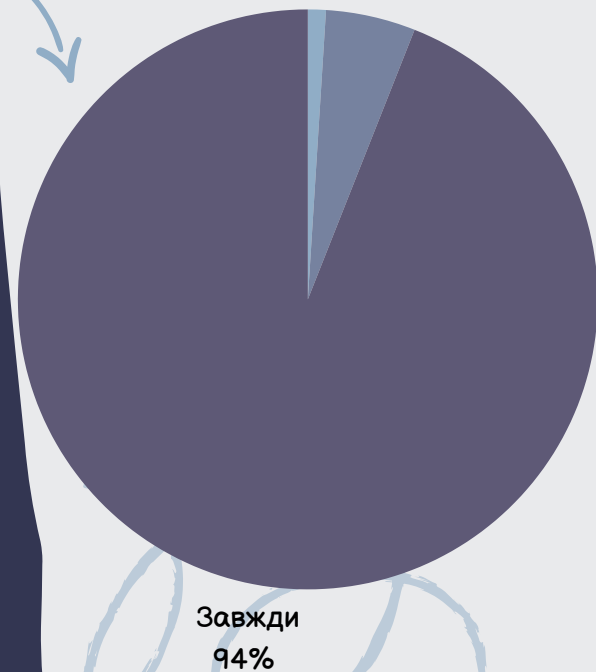


Їжа

Згідно з нашим опитуванням, 94% дітей, які жили в Україні, завжди мали достатньо їжі. Це порівняно з 85% дітей, які були змушені покинути Україну через війну.

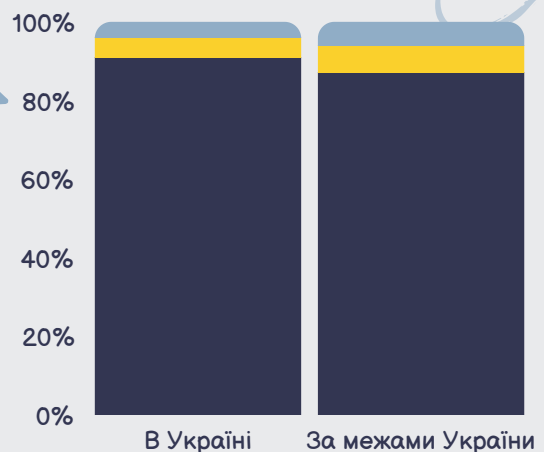
84% дітей з інвалідністю сказали, що їм завжди вистачало їжі, порівняно з 91% дітей без інвалідності.

Загалом, 72% респондентів сказали, що вони можуть отримати їжу, яка відповідає їхнім дієтичним потребам, незалежно від того, де вони живуть, — в Україні чи за її межами. Якщо взяти до уваги, де вони зараз проживають, то ця цифра змінюється до 63% дітей, які були змушені покинути Україну через війну, порівняно з 77% дітей, які все ще проживали в Україні на момент завершення опитування.



Електрика

91% дітей, які переїхали за межі України через війну, сказали, що там, де вони жили, було достатньо електроенергії для задоволення їхніх потреб. Це порівняно з 87% респондентів, які жили в Україні.



Вплив війни на рівень життя дітей був провідною темою в усіх якісних дослідженнях. Діти наголошували на серйозному тиску, під яким жили їхні сім'ї, особливо фінансовому:

"Важко, не вистачає грошей на життя".

Дівчинка, 12 років, Румунія

Відбудова

Деякі діти розповіли про вплив війни на місце, де вони живуть, і про виклики, з якими вони стикаються під час відбудови:

"Моя сім'я дуже засмучена, тому що наш будинок зруйнований, і ми не зможемо впоратися з його відновленням самостійно. Мама часто плаче, тато не може знайти роботу, де можна було б заробити. Бабуся з дідусем отримують маленьку пенсію, хоча дідусь до війни мав власний бізнес, а зараз бізнес під окупацією".

Хлопчик, 13 років, Україна, громада ВПО

"Ми дуже бідні. У нас немає грошей, щоб переїхати в іншу країну і купити там будинок. А жити в таборі ще гірше, ніж в Україні. Я хочу якнайшвидше піти на роботу, щоб отримувати і відкладати гроші на власне житло. Хочу, щоб моя мама знову була здорова, щоб у нас були гроші на лікарів і ліки. Я хочу жити в країні, де люди доброзичливо ставляться один до одного".

Хлопець, 16 років, Україна

Доступ до ресурсів

Було очевидно, що деякі діти стикаються з багатьма проблемами, включаючи проблеми з доступом до води:

"У місті, де я живу, немає води через перебої у водопостачанні. Мало друзів. Не можна ходити, де хочеш, тому що багато мін".

Хлопчик, 12 років, Україна

Для інших дітей, у тому числі тих, хто був змушений переїхати за межі України, занепокоєння стосувалося того, чи матимуть вони та їхні сім'ї достатню кількість їжі, доступ до технологій, житла, а також впливу цих факторів на їхнє психічне здоров'я або психічне здоров'я їхніх батьків:

"Мені потрібен комп'ютер, бо мій ноутбук вже ламається, не вистачає їжі, спілкування з друзями, батьками, психологічної підтримки".

Хлопчик, 9 років, Румунія

"Щоб ми могли продовжувати жити тут, поки в Україні йде війна. Тому що Зараз в Румунії ми не знаємо, чи допоможуть нам з житлом і їжею".

Дівчинка, 12 років, Румунія

"Чому у мене немає світла, чому у мене немає води, чому у мене немає газу".

Хлопчик, 10 років, Україна



Подяка

У інших дітей було відчуття вдячності за те, що їхня сім'я справляється...

"Мама любить мене. І я люблю свою маму. Але нам важко. Мама не може знайти роботу, але вона дуже намагається. Їжа все ще з нами".

Хлопчик, 11 років, Румунія

"У мене є вода, їжа та світло. Мені завжди тепло і поруч хороші люди".

Дівчина, 17 років, Україна

"Ми переїхали в іншу країну, поки не закінчиться війна. Я дуже-дуже хочу додому. У нас є дім, де ми живемо, вода, їжа, світло, тепло, одяг і все необхідне для життя. Ми цінуємо життя і насолоджуємося кожною миттю. Ми дуже вдячні Богу і Збройним силам України за те, що у нас все добре і ми можемо піти в магазин, купити продукти і все, що завгодно. Ми живемо далі і робимо все для перемоги".

Дівчинка, 12 років, Румунія



Захист від насильства та жорстокого поводження

СТАТТЯ 19 ЄКПЛ

Держави-учасниці вживають усіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і освітніх заходів для захисту дитини від усіх форм фізичного або психологічного насильства, образ чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого поводження, жорстокого поводження чи експлуатації, включаючи сексуальне насильство, коли вона перебуває під опікою батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи.

87%

"Я відчуваю себе в безпеці в тому місці, де я живу".

Невелика частка (3%) дітей сказали, що вони були поранені внаслідок війни в Україні, тоді як дев'ять відсотків заявили, що члени їхньої родини були поранені через війну. Знову ж таки, діти віком 14-17 років частіше, ніж діти віком 11-13 років, говорили про те, що член їхньої сім'ї був поранений. Вісімдесят вісім респондентів сказали, що у них є безпечне місце, куди можна піти в разі повітряної тривоги. Понад три чверті дітей (77%) також сказали, що знають, як отримати допомогу, якщо вони не почуваються в безпеці або хвилюються.



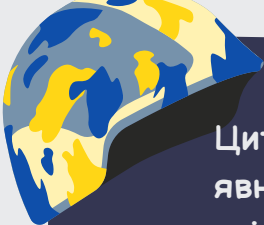
Дані свідчать про те, що, незважаючи на війну в Україні, переважна більшість дітей перебували в безпеці та почувалися захищеними. Це однаково стосується як дітей, які були змушені переїхати через війну, так і тих, хто залишився. Старші діти не тільки мали вищий рівень обізнаності про травми, пов'язані з війною, але й самі частіше страждали від них.

Почуття безпеки від насильства

Наше опитування показало, що 87% (n=919) дітей почуваються в безпеці в місці, де вони живуть. Вісім відсотків сказали, що не почуваються в безпеці, а п'ять відсотків відповіли, що не хочуть говорити, чи почуваються вони в безпеці, чи ні. Хлопчики дещо частіше стверджували, що почуваються в безпеці. Молодші діти (11-13 років) також дещо частіше, ніж діти у віці 14-17 років, стверджували, що почуваються в безпеці там, де вони живуть, але жодна з цих відмінностей не була статистично значущою. Не було ніякої різниці в оцінках відчуття безпеки між тими дітьми, яким не довелося переїжджати через війну, і тими, кому довелося.

На запитання, чи зазнавали вони будь-якого виду насильства, 89% (n=932) відповіли, що ні; п'ять відсотків відповіли "так", а шість відсотків сказали, що не хочуть відповідати на це запитання. Дівчата частіше, ніж хлопці, зазнавали тієї чи іншої форми насильства, а респонденти у віці 14-17 років більше говорили про те, що вони зазнали насильства, порівняно з респондентами у віці 11-13 років.

Дітей також запитали, чи були вони свідками того, як члени сім'ї зазнавали певного виду насильства. Знову ж таки, дуже велика частка дітей (86%) відповіли, що вони не були свідками цього; сім відсотків відповіли "так", і така ж частка (7%) не захотіли відповідати, чи були вони свідками цього. Респонденти у віці 14-17 років вдвічі частіше, ніж респонденти у віці 11-13 років, стверджували, що вони були свідками того, як члени їхньої родини зазнавали насильства.



Цитати про те, що вони та їхні сім'ї перебувають у безпечних місцях, явно переважали в опитуванні. Водночас відповіді інших дітей також свідчать про постійний ризик, який війна, що триває, становить для їхніх сімей, зокрема для їхніх батьків, старших братів і родичів, які були призвані до лав української армії, як це видно з наведених нижче прикладів:

"Турбуюся про життя мого батька, про те, чи буде у мене завтра дім і їжа, чи не доведеться мені завтра переїжджати в інше місто".

Хлопчик, 9 років, Румунія

"Я хочу, щоб мій батько і брат повернулися з війни живими. Тоді в нашій родині все буде добре, як раніше".

Дівчинка, 10 років, Україна

"Я живу серед найдорожчих мені людей. Але, на жаль, через цю війну мого тата немає вдома. Він захищає нашу державу на передовій".

Хлопчик, 12 років, Україна, громада ВПО

"Я переживаю за свого хрещеного батька, який живе в Луганській області в окупації".

Хлопчик, 9 років, Україна

Коментарі, подібні до наведених нижче, відображають рівень пережитої безпеки, і вони показують, що багато дітей вважають, війна їх не торкнулася, як показує статистика.

"З початку війни майже нічого не змінилося".

Дівчинка, 14 років, Україна

"У мене все добре, і у моєї сім'ї теж".

Хлопчик, 13 років, Україна

Хоча більшість дітей повідомляли, що перебувають у безпеці, вони часто відчували певну невпевненість у майбутньому і в тому, як будуть задовольнятися їхні основні потреби, наприклад, коли їхні будинки були зруйновані, як показано в наступному прикладі:

"Мій будинок в Україні в дуже поганому стані, в моїй кімнаті немає вікон, вони забиті дошками, все розбомблено. Де ми тепер будемо жити?"

Дівчинка, 10 років, Румунія





Сімейне ЖИТТЯ

Сім'я разом

Діти часто згадували, як важливо, щоб їхня сім'я була разом, як позитивний аспект їхнього життя, або, навпаки, як складно бути розлученими з сім'єю.

"На даний момент ситуація хороша. Ми нарешті разом як сім'я".

Дівчинка, 8 років, Україна

"У мене в родині все добре, всі живі і зі мною :)"

Хлопчик, 9 років, Угорщина

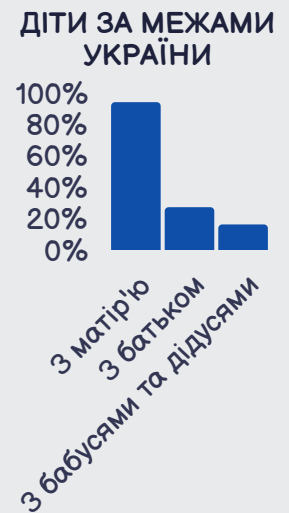
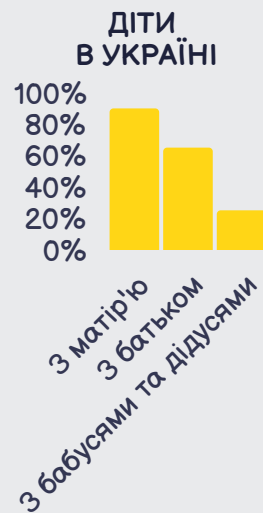
"Все добре, але я хочу додому, щоб вся сім'я і друзі зібралися разом. Всі розбросані по країні або за кордоном".

Хлопчик, 13 років, Україна, громада ВПО

"Я хочу, щоб наша сім'я була разом, хочу повернутися в свою Одесу 😞"

Хлопчик, 9 років, Румунія

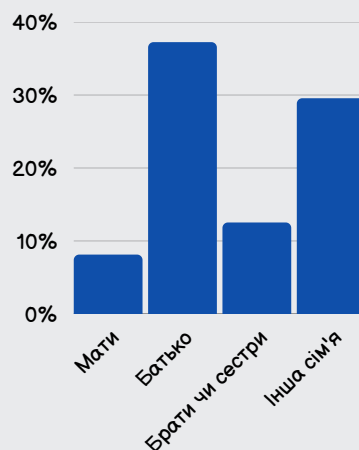
Серед тих, хто був змушений переїхати за межі України, 94% (n=476) дітей повідомили, що живуть з матір'ю, тоді як лише 27% (n=136) повідомили, що живуть з батьком, і 16% (n=82) - з бабусею чи дідусем. Тоді як серед дітей, які залишилися в Україні, 90% (n=759) проживали з матір'ю, 65% (n=553) - з батьком, 25% (n=212) - з бабусею чи дідусем.



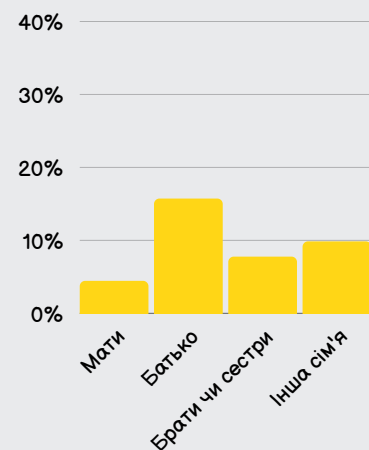
Контакти

Діти, які виїхали з України, частіше повідомляли про відсутність достатнього контакту з членами сім'ї. Наприклад, 37,25% дітей, які виїхали з України, повідомили, що не мають достатнього контакту з батьком, порівняно з 15,73% дітей, які залишилися в Україні.

ДІТИ В УКРАЇНІ



ДІТИ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ



Мати

Багато дітей як в Україні, так і за її межами згадували про звернення за підтримкою до сім'ї, і особливо те, що їхня мама поруч, як одну з найкращих речей у їхньому житті зараз:

"Моя сім'я - це моє щастя, мій захист, моя фортеця. Це найдорожче, що є в моєму житті".

Хлопець, 16 років, Україна, громада ВПО

"Найкраще те, що я зараз з мамою в нашому домі, і у нас все добре".

Хлопчик, 12 років, Україна

"Що у мене є мама і вона зі мною".

Хлопчик, 8 років, Молдова



Батько

Діти в Україні та за її межами говорили про те, що сумують за батьком та бояться за їх безпеку, коли обговорювали свою сімейну ситуацію або те, що є найскладнішим у їхньому житті зараз:

"У мене хороша сім'я. Я дуже люблю всіх своїх рідних. Зараз я дуже сумую за татом, бо він пішов захищати Україну. Я хочу якнайшвидше повернутися додому, щоб моя сім'я знову була разом".

Хлопчик, 8 років, Україна

"Мені важко жити без тата".

Хлопчик, 10 років, Румунія

"Я, мама, сестра і бабуся зараз у безпеці. А тата обстрілюють щодня. І ми всі дуже хвилюємося".

Хлопчик, 11 років, Румунія



Домашні тварини

Діти також згадували про домашніх тварин, коли обговорювали свою сімейну ситуацію, а наявність домашніх тварин вважали однією з найкращих речей у своєму житті:

"У мене найкраща сім'я, і я її дуже люблю. А ще у мене є висловуха кішка, вона моя улюблена киця".

Дівчинка, 10 років, Україна

"Моя мама, яка любить мене, і мій собака, з яким я граюся".

Хлопчик, 11 років, Румунія

Зокрема, серед дітей, які виїхали з України, 46% залишили домашніх тварин, тоді як серед тих, хто залишився в Україні, цей показник становив 14%. Багато дітей повідомляли про розлуку з домашніми тваринами, описуючи свою сімейну ситуацію, а також називали розлуку з домашніми тваринами однією з найскладніших речей у своєму житті зараз:

"Переїзд був найважчим моментом у моєму житті. Хоча мене готували до від'їзду. Важко було залишати близьких і домашнього улюбленця".

Дівчинка, 13 років, США

"Я сумую за своїм котом і собакою".

Хлопчик, 9 років, Румунія





Сім'я та добробут

Діти також повідомляли про благополуччя (або шкоду) сім'ї та про те, як це впливає на них.

Серед дітей, які виїхали за межі України, 9% були свідками насильства в сім'ї по відношенню до членів сім'ї, а в 11% хтось із членів сім'ї постраждав через війну. Серед дітей, які залишилися в Україні, 8% були свідками насильства в сім'ї по відношенню до членів сім'ї, а у 8% хтось із членів сім'ї зазнав поранень через війну. Крім того, якщо сім'я жива і в безпеці, це часто сприймалося як одна з найкращих речей, а якщо сім'ї було завдано шкоди, це сприймалося як найгірша річ, а також страх, пов'язаний з тим, що сім'ї може бути завдано шкоди.

"Щоб по мені не завдавали ракетних ударів, щоб моя сім'я була здорова".

Хлопчик, 13 років, Україна

"Те, що моя сім'я жива, здорова".

Дівчина, 16 років, Польща

Відповіді про те, що зараз найкраще в сімейному житті...

"Війна не торкнулася мене і моєї сім'ї".

Хлопець, 15 років, Україна

"...Кожного дня переживаю за своїх близьких родичів (бабусю, дідуся), бо вони в окупації. Переживаю за своє майбутнє. Дивлюся на засмучених батьків".

Дівчина, 17 років, Україна

"Я сумую за домом, через війну не маю можливості ходити до школи, гратися з друзями, жити спокійним життям і бачитися з рідними, які залишилися вдома. Я рік не бачила свого дядька, який воює в Україні, і дуже хвилююся за його життя".

Хлопчик, 14 років, Румунія, громада ВПО

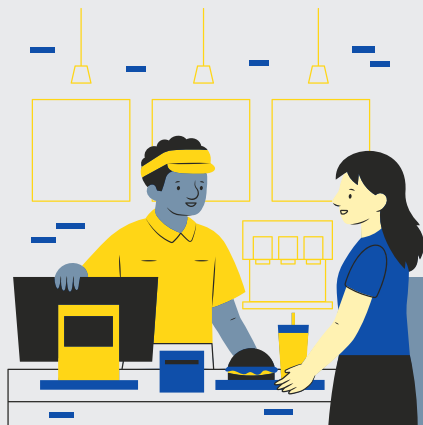
"Я хвилююся за своїх родичів, за свій дім, які залишилися в Україні, щоб вони вижили, а дім залишився цілим".
Хлопчик, 8 років, Румунія

Відповіді про найгірше, що є зараз у сімейному житті...

"Відчуття небезпеки та страху за сім'ю".
Дівчинка, 15 років, Україна



Працевлаштування та робота



Діти, які працюють

СТАТТЯ 32 ЄКПЛ

Держави-учасниці визнають право дитини на захист від економічної експлуатації і від виконання будь-якої роботи, яка може бути небезпечною або заважати дитині або завдавати шкоди здоров'ю чи фізичному, розумовому, духовному, моральному або соціальному розвитку дитини.

6,3% респондентів відповіли, що наразі мають роботу (n=67). Це дуже малий розмір вибірки, тому результати можуть відображати лише умови, в яких перебувають ці діти.

Серед дітей, які працюють, лише 17,2% (n=11) мали офіційний контракт, тоді як 48,4% (n=31) сказали, що не мають офіційного контракту. 17 дітей (26%) не захотіли відповідати.

49,3% (n=33) з тих, хто сказав, що наразі має роботу, - хлопці; 49,2% (n=32) - дівчата.

32,8% (22) з тих, хто працював, були у віці 11-13 років, тоді як решта, 67,2% (n=45), були у віці 14-17 років.

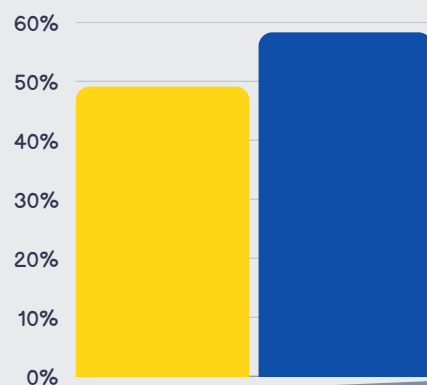


Початок роботи

Особливо цікаво відзначити, що більшість дітей, які працюють, почали працювати під час війни (58,3%). Це порівняно з 41,9%, які почали працювати до початку війни. 58,3% сказали, що продовжували б працювати, навіть якби війна не почалася.

Переважна більшість дітей, які працювали, сказали, що це "завжди" був їхній вибір - працювати чи ні (70,8%). Троє дітей сказали, що це ніколи не було їхнім вибором (4,6%).

● До початку війни
● Після початку війни



Години роботи

56,3% дітей, які мали роботу, працювали до 4 годин на день, тоді як 21,9% працювали 8 і більше годин на день.



56,3% працюють до 4 годин



21,9% працюють 8+ годин

Отримання зарплати

Більшість дітей (61,5%) сказали, що їм завжди платили за роботу, яку вони виконували. Дев'ять дітей (13,8%) сказали, що їм ніколи не платили, і стільки ж дітей сказали, що їм платили "іноді".

Ті діти, яким платили, здебільшого могли вирішувати, на що витратити свої гроші (69,2%). Вісім дітей сказали, що могли вирішувати лише "іноді", а 3 дітей сказали, що ніколи не могли вирішувати самостійно. 61,5% дітей змогли використати зароблені гроші на те, що їм було потрібно.

43,9% дітей іноді використовували гроші для підтримки своєї сім'ї. 28,8% дітей сказали, що вони завжди використовували гроші для підтримки своєї сім'ї, а 15,2% ніколи не робили цього.

20% дітей зазначили, що іноді отримують платежі у вигляді товарів та послуг, порівняно з 6,2% (n=4) дітей, які завжди отримують платежі у такий спосіб.



Безпека на роботі

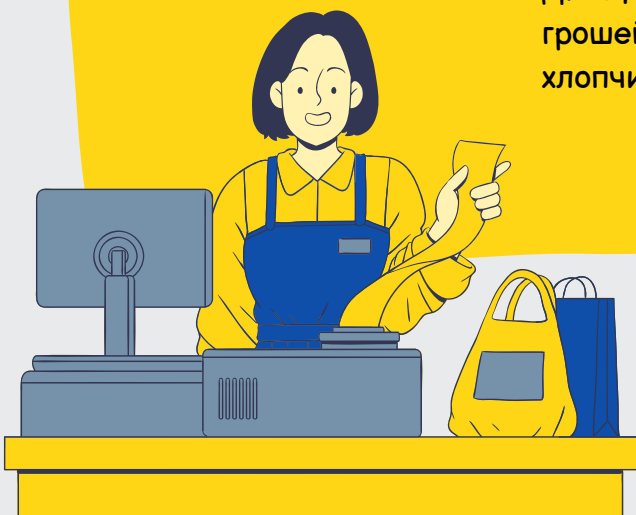
На запитання, чи почуваються вони в безпеці там, де працюють, більшість дітей (67,6%) відповіли, що так. 21,5% відповіли, що почуваються в безпеці лише "іноді". Двоє дітей відповіли, що ніколи не відчували себе в безпеці там, де працювали.

На запитання, чи щасливі вони на роботі, 56,9% дітей "завжди". Невелика кількість дітей (7,7%) відповіли, що вони ніколи не були щасливі на роботі.

Розмова про роботу

Невелика кількість дітей згадувала про роботу в якісних даних. Наприклад, одна дитина, яка зараз працює, висловила занепокоєння щодо свого психічного стану (дівчина, 17 років, Румунія), а інша сказала, що вважає роботу найскладнішим аспектом свого життя (дівчина, 17 років, Угорщина).

Двоє дітей згадали про користь від наявності грошей/зарплати (дівчина, 17 років, Угорщина та хлопчик, 14 років, Румунія).





Асоціація та Асамблея

СТАТТЯ 15.1 ЄКПЛ

Держави-учасниці визнають право дитини на свободу асоціацій та свободу мирних зібрань.

Чи брали ви участь у наступних заходах?

Кампанії та заходи

Респондентів у віці 11 років і старше запитували про їхню участь у кампаніях і протестах проти війни та інших заходах на підтримку тих, хто постраждав від конфлікту.

Найпопулярнішим видом діяльності було прослуховування розмов людей з організацій, пов'язаних з Україною, що свідчить про те, що понад 40% дітей шукали інформацію про війну.

11,1% дітей розповіли нам, що вони брали участь у великих публічних маршах або демонстраціях, а 11,2% підписали петиції проти нинішньої війни в Україні. Серед тих, хто брав участь у кампаніях, переміщені внаслідок війни діти частіше брали участь у маршах (73,5%), тоді як ті, хто залишився в Україні, були більш активними у підписанні петицій (69,3%).

50%

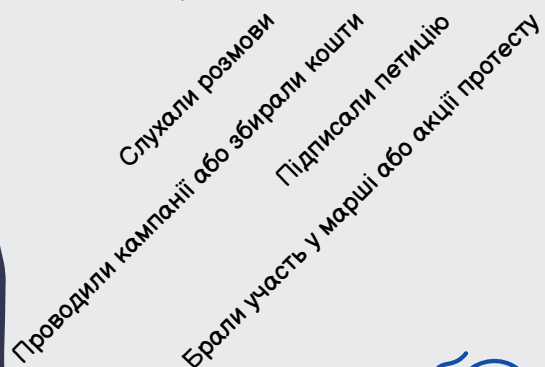
40%

30%

20%

10%

0%



● Діти в Україні

● Діти-переселенці

100%
80%
60%
40%
20%
0%

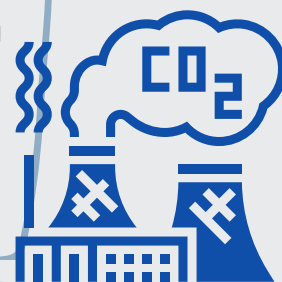
Підписали петицію

Відвідали марш або демонстрацію



Навколишнє середовище

Під час опитування ми також запитали дітей про їхні дії щодо захисту довкілля. 122 молодих людей (12,6%) відповіли, що вони робили певні дії, щоб допомогти навколишньому середовищу, що свідчить про те, що це питання залишається актуальним, але, можливо, не є пріоритетом для молодих людей.



Як у відкритих, так і в закритих запитаннях діти висловлювали занепокоєння щодо фінансів і ресурсів своїх сімей. Усвідомлюючи бід, 30% дітей брали активну участь у кампаніях зі збору коштів для тих, хто постраждав від війни, а 21,4% відвідували благодійні веб-сайти.

"Я хотів би допомагати людям в Україні. Щоб мені допомогли це зробити".

Дівчинка, 8 років, Польща

Сторінка 30



Порада для Уряду

Дітей запитали: "Якби ви могли поговорити з урядом там, де живете зараз, що б ви сказали?". Деякі діти хотіли висловити своє занепокоєння, поставити їм запитання про війну і доступну їм допомогу, а також висловити свою солідарність.

"Я дуже хочу подякувати нашому Президенту".

Хлопчик, 13 років, Україна

Діти дуже хотіли попросити свої уряди підтримати боротьбу, яку веде їх країна, допомогти їй захистити себе, але більшість з них просили про мир.

"Коли наші батьки повернуться додому. Коли закінчиться війна. Ми хочемо перемоги і миру в Україні".

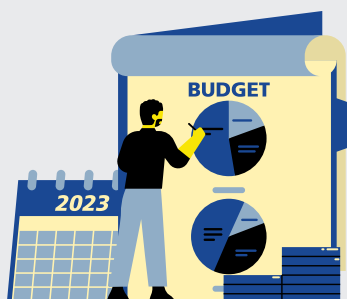
Дівчинка, 9 років, Україна

"Щоб не гинули люди і в нашій державі настав мир".

Дівчинка, 15 років, Україна

"Мир для нашої землі".

Хлопчик, 9 років, США



Розподіл ресурсів

Деякі діти закликали уряди надавати більше підтримки військовим.

"Яка зараз ситуація з постачанням зброї в Україну? Чи є якісь затримки? Якщо так, то з якої країни?"

Дівчинка, 15 років, Україна

Однак деякі діти в Україні були стурбовані розподілом ресурсів урядом:

"Чому не звертають увагу на підлітків? Майже вся допомога йде дітям до 12 років".

Дівчинка, 14 років, Україна

"Чому в місті Верхньодніпровську діти непотрібні місцевій владі. З початку війни жодній дитині не було надано жодної допомоги. Дитячі садки не працюють вже другий рік, школа також".

Дівчинка, 13 років, Україна



Діти, які були переміщені

Діти, які виїхали за кордон, часто висловлювали вдячність державам, які їх прийняли.

"Дякуємо за вашу допомогу українцям".

Хлопчик, 13 років, Ірландія

"Я живу в Польщі і не маю до них [уряду] жодних питань, вони допомогли нам, як і інші країни, біженцям, і я не маю жодних претензій, а Україна - дбайте про себе".

Дівчинка, 10 років, Польща

Але деякі діти, які були внутрішньо переміщені в межах України, мали питання, які вони хотіли б підняти перед урядом:

"Чому всі забули про дітей переселенців, які зараз перебувають у селах? Ніякої допомоги немає, навіть речей не дали 😞😞😞 "

Хлопчик, 10 років, Україна

thank
you!



Інформація

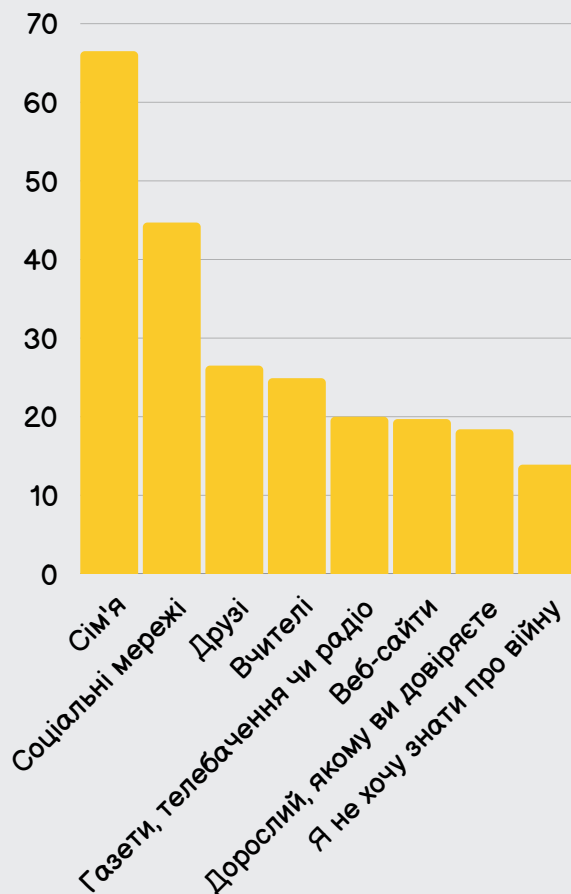
СТАТТЯ 13.1 ЄКПЛ

Дитина має право на свободу вираження поглядів; це право включає свободу шукати, отримувати та передавати інформацію та ідеї різного роду, незалежно від кордонів, в усній, письмовій чи друкованій формі, у формі мистецтва або за допомогою будь-яких інших засобів на вибір дитини.

Якби ви хотіли дізнатися більше про нинішню війну в Україні, де б ви взяли інформацію, дружню до дітей і зрозумілу для них?

Доступ до пошуку, отримання та передачі інформації

Наше опитування показало, що більшість дітей залишаються на зв'язку зі своєю сім'єю та друзями. Наприклад, 52% сказали, що вони мають доступ до інтернету, коли хочуть або потребують цього. На запитання, чи є у них дорослий, з яким вони можуть поговорити (зв'язатися), якщо їм потрібна підтримка з початку війни, 76,2% дітей сказали, що завжди, 16,8% - що іноді, і 5% - що ніколи. Ці дані свідчать про те, що, незважаючи на труднощі з доступом до технологій, нові мовні бар'єри та розділення сімей, які принесла війна, більшість дітей мають доступ до сім'ї та друзів, з якими вони можуть ділитися інформацією про своє життя, а також отримувати від них інформацію про життя інших людей у зв'язку з війною.



75.3%

сказали, що легко або дуже легко спілкуватися з людьми в громаді, в якій вони зараз живуть, з точки зору мови (мов), якою вони розмовляють

"Я не спілкуюся з друзями, сумую за татом і домом, не ходжу на секції, бо це дорого, та й мови не знаю".
Хлопчик, 10 років, Румунія



Хоча наведена вище статистика показує, що більше половини дітей можуть легко спілкуватися з тими, хто їх оточує, спілкування було названо основною сферою труднощів для дітей у їхніх якісних відповідях на запитання "Що для вас є найважчим?". Отже, хоча це не проблема більшості, відсутність доступу до комунікації є серйозною проблемою для тих, на кого вона впливає. Більше того, труднощі у спілкуванні з тими, з ким перебуваєш у спільноті, незалежно від того, чи пов'язані вони з технологічними або мовними проблемами, безпосередньо заважають дитині реалізувати своє право шукати, отримувати чи передавати інформацію.

Технології

Діти в нашому опитуванні висловлювали проблеми з постійним доступом до технологій, зокрема Інтернету.

"...Навіть в умовах війни дуже важко вчитися, постійні повітряні тривоги, відключення електроенергії, проблеми з інтернетом і так далі..."

Хлопець, 16 років, Україна, громада ВПО

"Мені потрібен комп'ютер, бо мій ноутбук вже ламається, не вистачає їжі, спілкування з друзями, батьками, психологічної підтримки".

Дівчинка, 10 років, Румунія

"Доступ до онлайн-навчання, у мене немає ні телефону, ні комп'ютера. У нас багатодітна сім'я, тато, звичайно, працює, але зарплата невелика...."

Дівчинка, 9 років, Україна

Комунікація

Діти також висловлювали труднощі з вивченням нової мови, а отже, зі спілкуванням з однолітками в школі та поза нею.

"У мене мало друзів і немає спілкування, тому що я їх не розумію".

Дівчинка, 9 років, Румунія

"Вивчення мови та труднощі з розумінням однокласників у румунській школі".

Дівчинка, 10 років, Румунія

"Мало спілкування, немає можливості займатися спортом і спілкуватися з однолітками!!!"

Хлопчик, 14 років, Румунія



Поколінневий та географічний розрив

Діти поділилися розчаруванням щодо подвійного географічного розриву та розриву між поколіннями. Багато членів сімей дітей зазнають труднощі у спілкуванні з ними через складнощі доступу до технологій та/або через нерозуміння того, як використовувати технології як засіб комунікації.

"Після початку війни я не спілкуюся з рідними, спочатку з мамою, сестрою і братом, потім з батьком, бабусею і дідусем, вони не можуть користуватися сучасними гаджетами, а тато в Польщі, на роботі, ми бачилися з ним лише раз на місяць, і то він з мамою спілкується "більше, ніж зі мною"".

Дівчинка, 11 років, Україна

"Бракує спілкування з батьками, бо мама постійно на роботі, і не завжди є зв'язок з родичами з України, бо в Україні часто вимикають світло".

Дівчинка, 12 років, Румунія

Різноманітний досвід дітей

Не всі діти відчули наслідки війни однаково. Деякі діти постраждали особливо сильно. Хоча групи дітей, які повідомляють про певні ідентифікатори, є невеликими, їхній досвід є однаково цінним для розгляду. У наступному розділі ми розглянемо, як війна вплинула на дітей з різних груп, що підкреслює необхідність враховувати перехресність дитинства з іншими категоріями ідентичності.



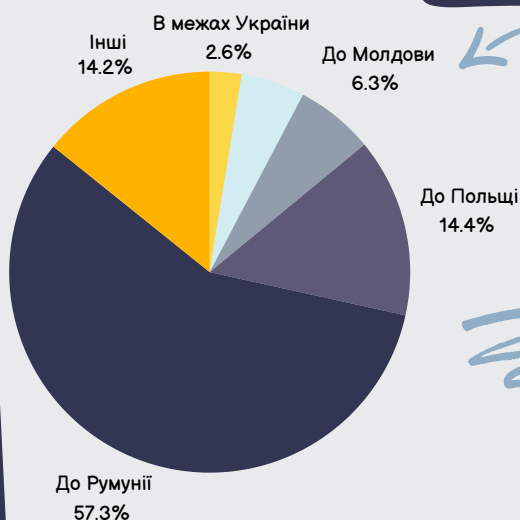
Переміщені діти



СТАТТЯ 22.1 ЄКПЛ

Держави-учасниці вживають належних заходів для забезпечення того, щоб дитина, яка шукає статус біженця або вважається біженцем відповідно до застосованих міжнародних або внутрішніх законів і процедур, незалежно від того, чи супроводжується вона батьками або будь-якою іншою особою, отримувала належний захист і гуманітарну допомогу в користуванні відповідними правами, викладеними в цій Конвенції та в інших міжнародних документах з прав людини або гуманітарних документах, учасниками яких є зазначені держави.

Куди ви переїхали?



Діти, які переїхали

Понад третина дітей (36,5%), які взяли участь нашому опитуванні, повідомили, що їм довелося переїхати через війну в Україні. Більше половини переїхали до Румунії (57,3%). Багато дітей сказали, що їм доводилося переїжджати неодноразово.

Сім'я та друзі

Коли дітей - переселенців запитали про сімейну ситуацію, вони розповідали про те, як їм важко бути розлученими з рідними та близькими, та бажання повернутися додому.

"Я сумую за батьками і чекаю на повернення додому, коли нас перестануть обстрілювати ракетами і безпілотниками".

Дівчинка, 10 років, Румунія

"Дуже важко, багато родичів залишилися вдома".

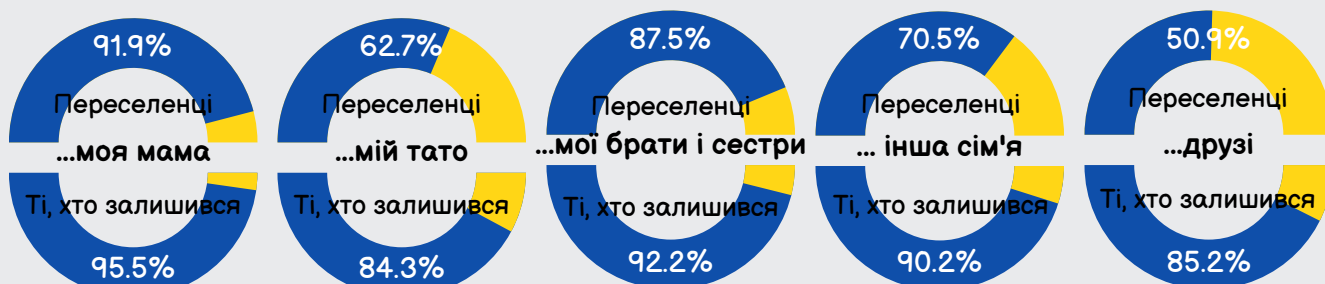
Дівчина, 16 років, Молдова

"Все добре, але я хочу додому, щоб вся сім'я і друзі зібралися разом. Всі розкидані по країні або за кордоном".

Хлопчик, 13 років, інше місто або населений пункт в Україні

"Переселенці" повідомили, що мають менше контактів з родиною та друзями порівняно з "тими, хто залишився". Майже половина дітей-переселенців повідомили, що не можуть спілкуватися з друзями так часто, як хотіли б, порівняно з 15% дітей, які не переїжджали.

"У мене достатньо контактів з..."



Умови проживання

Діти – переселенці також обговорювали проблеми, пов'язані з фінансами, умовами життя та майбутнім, обговорюючи найскладніше, що є в їхньому житті зараз:

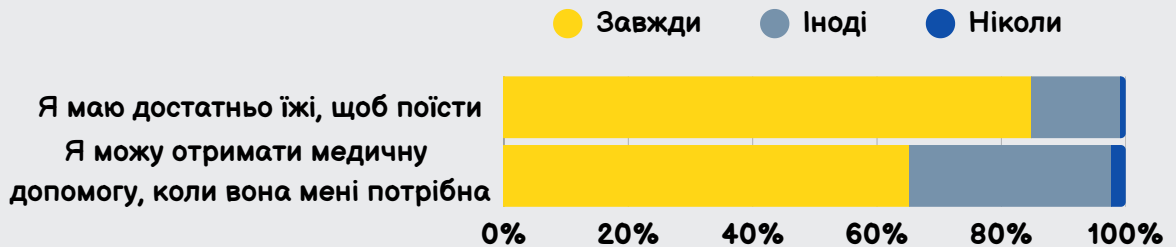
"Турбуватися про життя мого батька, про те, чи буде у мене завтра дім і їжа, чи не доведеться мені завтра переїжджати в інше місто".

Хлопчик, 9 років, Румунія

"Жити не вдома, у своєму місті, матеріальна забезпеченість, доступ до нормальної освіти".

Хлопчик, 13 років, переїхав до іншого міста України

П'ятнадцять відсотків переселенців, не завжди мають доступ до їжі, а понад третина (35,7%) - до медичної допомоги.



Інтеграція

Деякі діти згадували про труднощі з інтеграцією в нових громадах, зокрема з друзями, навчанням у школі та труднощами з новими мовами.

"Незнання угорської мови. Необхідність вчити її для мене важка... Я хочу повернутися додому".

Дівчинка, 8 років, Угорщина

"У мене немає друзів на новому місці".

Хлопчик, 9 років, Молдова

Відповідаючи на запитання, наскільки легко чи важко було спілкуватися з людьми у своїй громаді, 44,7% зазначили, що їм було важко, порівняно з 3,2% тих, хто залишився.

Однак деякі діти зазначили, що переїзд дозволив їм завести друзів, отримати доступ до Інтернету та більш широкі можливості для спілкування, що є одним з найкращих моментів у їхньому житті зараз.

"Багато нових друзів, американська школа в Будапешті (де можуть навчатися українські діти)"

Хлопець, 15 років, Угорщина

"Слухаю музику, виходжу на вулицю, спілкуюся з друзями та розмовляю по телефону з друзями, які перебувають в Україні або в іншому місті, гуляю з батьками, розмовляю по телефону з родичами".

Дівчинка, 12 років, Румунія



Війна

Багато дітей-переселенців говорили про війну в Україні як про найскладніше, що зараз відбувається в їхньому житті:

"Найважче - це війна! На жаль, війна дуже тисне на мій психологічний стан".

Дівчинка, 14 років, Польща

Однак, відповідаючи на запитання про те, що найкраще в їхньому житті зараз, діти, які переїхали, часто згадували про відчуття безпеки:

"Що я живу без війни. Мене лякала тривога".

Хлопчик, 8 років, Румунія



Діти з інвалідністю



СТАТТЯ 23.1 ЄКПЛ

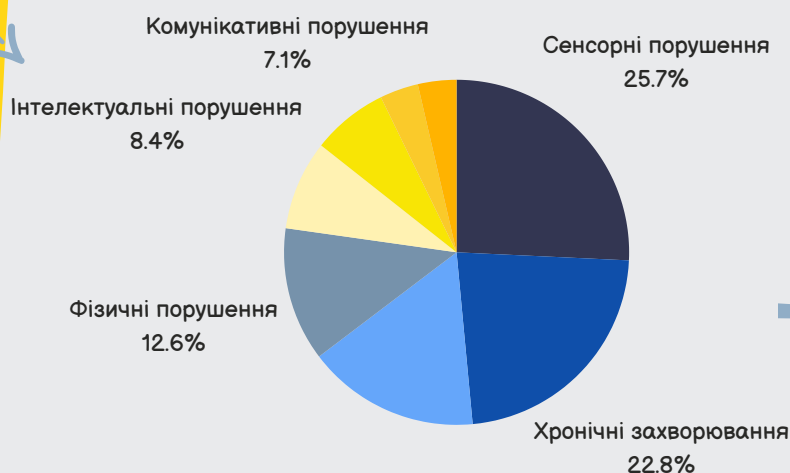
Держави-учасниці визнають, що неповнолітня в розумовому або фізичному відношенні дитина має право на гідне та повноцінне життя в умовах, які забезпечують гідність, сприяють самодостатності та активній участі дитини в житті громади.

Огляд

Діти з інвалідністю мали загалом схожий досвід переживання конфлікту в Україні порівняно з дітьми загалом. Це особливо помітно в якісних даних. Однак кількісні дані свідчать про те, що вони зазнали непропорційного впливу в низці сфер. Через невеликий розмір вибірки ці висновки слід сприймати з обережністю.

9,8% (n=132) респондентів опитування визнали, що мають інвалідність. Ще 86 дітей сказали, що не знають, чи мають вони інвалідність.

З тих дітей у віці 11 років і старше, які вказали, що мають інвалідність, 28,5% (n=38) сказали, що мають сенсорну інвалідність, а 25,2% (n=33) сказали, що мають хронічне захворювання. 17,9% (n=24) зазначили, що мають інвалідність, пов'язану з психічним здоров'ям, тоді як 13,9% (n=18) вказали, що мають фізичну інвалідність. 9,3% (n=12) зазначили, що мають інтелектуальну інвалідність; 7,9% (n=10) - інвалідність, пов'язану з комунікацією. А 4% (n=5) зазначили, що у них аутизм. Стільки ж сказали, що у них були специфічні труднощі з навчанням (4%). Деякі діти мали більше одного захворювання.



"У мене немає можливості повернутися в Україну (а я дуже хочу це зробити), тому що це вирішують батьки, а не я. Проблеми з харчуванням. Проблеми з психічним здоров'ям".
Дівчина, 16 років, Ірландія

Стать

10,6% хлопців визнали, що мають інвалідність, тоді як 10% дівчат визнали, що мають інвалідність. 43,2% дітей з інвалідністю ідентифікували себе як хлопчики, тоді як 56,8% - як дівчатка.

Де вони живуть?

67,4% дітей з інвалідністю (n=89) сказали, що живуть вдома зі своєю сім'єю порівняно з 79,3% дітей без інвалідності.

Діти з інвалідністю виявилися більш схильними до переїзду через війну. 47,7% дітей з інвалідністю (n=63) сказали, що їм довелося переїхати через війну. Це порівняно з 35,9% дітей без інвалідності.

Освіта

Діти з інвалідністю частіше стикалися з проблемами у навчанні під час конфлікту. 39,5% дітей з інвалідністю вважали, що вони не отримують якісної освіти, порівняно з 21,9% дітей без інвалідності. 65,6% дітей з інвалідністю сказали, що вони мали доступ до необхідних книг, порівняно з 78,7% дітей без інвалідності.

80,8% дітей з інвалідністю мали доступ до матеріалів зрозумілою для них мовою порівняно з 92,8% дітей без інвалідності.

Відповідаючи на запитання, чи змогли вони отримати доступ до інформації в доступний спосіб, 71,4% дітей з інвалідністю погодилися або повністю погодилися з цим порівняно з 88,6% дітей без інвалідності.

"Зрозумійте, що моя інвалідність не дає мені можливості щось робити"

Хлопчик, 15 років, Сербія

Зв'язок з родиною

Діти з інвалідністю частіше говорили, що їм не вистачає контакту з матір'ю. 11,5% дітей з інвалідністю сказали, що вони недостатньо контактують з матір'ю, порівняно з 5,1% дітей без інвалідності. Різниця була набагато більш очевидною щодо контакту з батьком та братами і сестрами. 41,5% дітей з інвалідністю сказали, що вони не мають достатнього контакту з батьком порівняно з 22,1% дітей без інвалідності, а 21,9% дітей з інвалідністю сказали, що вони не мають достатнього контакту з братами та сестрами порівняно з 7,8% дітей без інвалідності.

"Загалом все добре, але іноді хочеться побути на самоті".

Дівчинка, 11 років, Україна

"Я не маю можливості бачитися з родиною та друзями".

Хлопчик, 9 років, Румунія



Участь у прийнятті рішень

Діти з інвалідністю дещо рідше погоджувалися з тим, що вони беруть участь у прийнятті рішень щодо місця проживання. 70,9% дітей з інвалідністю погодилися або повністю погодилися з цим твердженням порівняно з 75,2% дітей без інвалідності. Діти з інвалідністю також рідше стверджували, що у них є місце, де вони можуть побути наодинці, якщо їм це потрібно (74,4%), порівняно з дітьми без (84,3%).

"Я дуже рада, що у мене повна сім'я і ми всі разом і вдома, в принципі, мене все влаштовує, але хотілося б мати свій куточок".

Дівчинка, 11 років, Україна



Підтримка спеціалістів та доступ до послуг

Діти з інвалідністю мали менше шансів завжди мати змогу отримати медичну допомогу, коли вони її потребували (62,7%). Це порівняно з 82,9% дітей без інвалідності. Крім того, 60% дітей з інвалідністю сказали, що вони завжди могли отримати свої звичайні ліки, порівняно з 80% дітей без інвалідності. 12,5% дітей сказали, що вони ніколи не могли отримати свої звичайні ліки, порівняно з 1,1% дітей без інвалідності.

● Діти з інвалідністю
● Діти без інвалідності



У якісних даних деякі діти з інвалідністю зазначили, що доступ до дорогих або важливих ліків є найскладнішим аспектом їхнього життя на даний момент.

"Вільний доступ до необхідних ліків".

Хлопчик, 13 років, Україна

"Ми живемо в селі. Моя найкраща подруга виїхала за кордон. Ми часто ходимо до лікарів за станом здоров'я, але це забирає весь дохід мами, бабусі та дідуся".

Дівчина, 17 років, Україна

Особливо складним був доступ до спеціалізованих послуг. Наприклад, 44% дітей з інвалідністю сказали, що вони завжди можуть отримати допомогу з питань психічного здоров'я, порівняно з 69% дітей без інвалідності. Так само 44% дітей з інвалідністю сказали, що вони "завжди" можуть отримати доступ до послуг з підтримки інвалідності, коли вони цього потребують, тоді як 22% сказали, що вони ніколи не можуть отримати доступ до послуг з інвалідності.

Комунікація

30,5% дітей з інвалідністю сказали, що їм важко або дуже важко спілкуватися в громаді, в якій вони зараз живуть, мовою, якою вони розмовляють, порівняно з 16,9% дітей без інвалідності.

"Вивчення мови та труднощі з розумінням однокласників у румунській школі".

Дівчинка, 10 років, Румунія





Діти, які живуть в умовах альтернативного догляду

7 дітей в нашому опитуванні сказали нам, що вони не живуть з жодним дорослим членом сім'ї. Серед них було четверо хлопчиків і двоє дівчаток. Лише один із семи дітей відповів, що був змушений переїхати за кордон внаслідок конфлікту, але двоє дітей сказали, що вони є частиною спільноти ВПО.

На запитання, де вони живуть, одна дитина відповіла, що живе в дитячому будинку-інтернаті, а двоє - в центрі для біженців/притулку для біженців. На запитання, з ким вони живуть, двоє дітей відповіли, що живуть у приймаючих/приймних сім'ях, а одна дитина сказала, що "ні з ким".

СТАТТЯ 7.1 ЄКПЛ

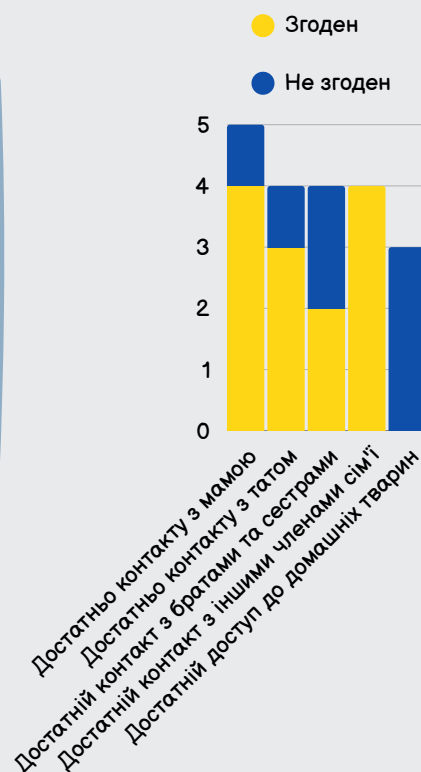
Дитина реєструється одразу після народження і від народження має право на ім'я, право на набуття громадянства і, якщо це можливо, право знати своїх батьків і право на їхнє піклування.

СТАТТЯ 9.3 ЄКПЛ

Держави-учасниці поважають право дитини, яка розлучається з одним або обома батьками, підтримувати особисті стосунки і прямі контакти з обома батьками на регулярній основі, за винятком випадків, коли це суперечить найкращим інтересам дитини.

СТАТТЯ 9.1 ЄКПЛ

Держави-учасниці забезпечують, щоб дитина не розлучалася зі своїми батьками всупереч їхній волі, за винятком випадків, коли компетентні органи, які підлягають судовому контролю, визначають відповідно до застосовного законодавства і процедур, що таке розлучення необхідне для найкращих інтересів дитини. Таке визначення може бути необхідним у конкретному випадку, наприклад у випадку жорстокого поведіння з дитиною або відсутності піклування про неї з боку батьків, або у випадку коли батьки проживають окремо і необхідно прийняти рішення про місце проживання дитини.



Зв'язок з родиною

Майже половина дітей, які живуть поза домом, сказали, що вони мають стільки контактів, скільки хочуть, принаймні з одним членом сім'ї, але для деяких дітей їхнє становище означає, що вони не мають бажаного контакту з важливими для них людьми.

З дітей, які живуть в альтернативних закладах, четверо мали стільки контакту з матір'ю, скільки хотіли, але один хотів більше контакту. Троє дітей мали стільки контакту з батьком, скільки хотіли, але один хотів більше контакту. Троє дітей розповіли нам, що у них є брати або сестри, один з яких сказав, що зараз живе з братом або сестрою. Двоє мали стільки контакту з братами чи сестрами, скільки хотіли, але двоє хотіли більше контакту з рідними братами чи сестрами. Усі діти, які відповіли, мали стільки контактів з іншими членами сім'ї, про яких вони піклувалися, скільки хотіли. Троє дітей поскаржилися, що не мають доступу до своїх домашніх тварин. Дехто сказав, що користується різними соціальними мережами, щоб підтримувати зв'язок з родиною та друзями. Однак четверо сказали, що не завжди можуть отримати доступ до Інтернету, коли хочуть або потребують, а одна дитина зазначила, що не має можливості підтримувати зв'язок з родиною та друзями.



1. Дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або в її найкращих інтересах не може залишатися в такому оточенні, має право на особливий захист і допомогу з боку держави.
2. Держави-учасниці відповідно до свого національного законодавства забезпечують альтернативний догляд за такою дитиною.
3. Такий догляд може включати, зокрема, передачу на виховання в прийомну сім'ю, кафалу ісламського права, усиновлення або, за необхідності, влаштування у відповідні заклади для догляду за дітьми. При розгляді рішень належна увага повинна приділятися безперервності виховання дитини а також її етнічному, релігійному, культурному та мовному походженню.

Ризики пов'язані з безпекою дітей

Невелика кількість дітей стикалася з ризиками в місці, де вони зараз живуть. Одна з дітей не відчувала себе в безпеці в тому місці, де вона зараз живе, а інша дитина не мала безпечного місця, куди можна було б в разі оголошення повітряної тривоги. Однак не всі діти відчували небезпеку.

Один з дітей сказав:

"Найкраще те, що там, де я зараз живу, не бомблять"

Дівчинка, 9 років, Україна



Ризики здоров'ю дітей та їхньому дому

Майже половина ($n=3$) дітей, які живуть окремо від членів сім'ї, описали своє психічне здоров'я та благополуччя як погане.

Ресурси для дітей в закладах альтернативного догляду також викликають занепокоєння. Двоє дітей розповіли нам, що їм ніколи не вистачає їжі або води, щоб задовольнити свої потреби, а двоє дітей відповіли, що вони ніколи не можуть зігрітися.

Отримання підтримки

Хоча ризики для здоров'я та безпеки дітей існують, одна з дітей розповіла нам, що вони не знають, як отримати допомогу, якщо відчують небезпеку або занепокоєння. Двоє дітей сказали, що у них ніколи немає дорослих, з якими вони могли б зв'язатися або поговорити, якщо їм потрібна підтримка.

Більшість дітей ($n=4$) вважали, що вони можуть спілкуватися з людьми в громаді, де вони зараз живуть, але одній дитині це було дуже важко.

Один з дітей зазначив, що найважче в їхньому житті зараз - це жити далеко від батьків:

"Найважче те, що мені доводиться жити далеко від батьків"

Дівчинка, 9 років, Україна



Діти з національних меншин

80 дітей (7,7%) ідентифікували себе як частину етнічної меншини. З них 27 ідентифікували себе як хлопчики та 45 - як дівчатка. 42 були у віці 11-13 років і 38 у віці 14-17 років. Лише 16,7% дітей з числа національних меншин сказали, що їм довелося переїхати через війну, порівняно з 32,8% всіх інших дітей.

Досвід дітей та молоді з етнічних меншин загалом схожий на досвід дітей та молоді з інших етнічних громад. Наприклад, 92,3% сказали, що мали змогу отримувати матеріали для навчання зрозумілою для них мовою, порівняно з 93,5% дітей з етнічної більшості. З іншого боку, 40,8% дітей з цієї групи сказали, що у них було місце, де вони могли побути наодинці, якщо їм це було потрібно, порівняно 42,5% дітей, які не ідентифікували себе як частину етнічної меншини.

Діти з етнічних меншин частіше зазначали, що наразі здобувають освіту у формальному навчальному закладі в Україні (74,4%) порівняно з дітьми з етнічної більшості (58,8%).

Ця група дітей дещо частіше зазначала, що має роботу (10,3%) порівняно з 6% інших дітей.

93,3% дітей з етнічних меншин сказали, що вони мають змогу регулярно проводити час на свіжому повітрі щодня, порівняно з 77,9% дітей, які не належать до цієї групи.

85,3% сказали, що вони могли спілкуватися з друзями стільки, скільки хотіли, порівняно з 75,8% інших дітей.

Діти з національних меншин, як і інші діти, підкреслювали важливість сім'ї та друзів як форми підтримки під час війни. Найскладнішими аспектами життя були названі навчальні труднощі, пов'язані з війною, та невизначеність щодо того, що станеться далі. Деякі діти також висловили занепокоєння щодо впливу війни на їхнє психічне здоров'я.

Відповідаючи на запитання про найгірше в їхньому житті під час нинішньої війни, діти з груп меншин відповіли, що найгірше в їхньому житті:

"Якби тільки закінчилася війна, сім'ї були б разом"

Хлопчик, 11 років, Україна

"Переживання постійних смертей людей"

Хлопчик, 14 років, Данія

"Що поруч немає бабусь, дідусів, собак"

Хлопчик, 13 років, Німеччина



ЛГБТК+ діти

35 дітей (2,4%) ідентифікували себе як ЛГБТК+. З них 24 ідентифікували себе як дівчата, семеро - як хлопці, а двоє сказали, що не ідентифікують себе ні як хлопці, ні як дівчата. 12 були у віці 11-13 років і 23 - у віці 14-17 років. Лише п'ятеро з цих дітей розповіли нам, що їм довелося переїхати через поточну війну, і всі вони виїхали за кордон, проте четверо з них також ідентифікували себе як частину спільноти ВПО.

Відповідаючи на запитання про те, як, на їхню думку, до них ставляться, діти з ЛГБТК+-спільноти частіше відчували, що до них ставляться менш справедливо, ніж діти, яких не торкнулася війна. У сфері освіти 14,3% ЛГБТК+ дітей відчували несправедливе ставлення до себе порівняно з 6,0% інших дітей; у сфері охорони здоров'я 14,3% ЛГБТК+ дітей відчували несправедливе ставлення порівняно з 4,1% інших дітей, а в громадських місцях 11,4% ЛГБТК+ дітей відчували несправедливе ставлення порівняно з лише 4,8% інших дітей.



Безпека ЛГБТК+ дітей, які взяли участь в опитуванні, була значно гіршою, ніж у інших груп. Вісім з 35 дітей (22,9%) сказали нам, що вони не відчувають себе в безпеці в місці, де вони живуть, порівняно з аналізом серед усіх дітей, який показав, що лише 6,1% дітей відчували себе небезпечно. Шестеро дітей повідомили, що зазнали певного виду насильства. Крім того, з чотирьох дітей, які розповіли нам, що на них чинився тиск з метою примусу до сексу за гроші або товари, троє з них ідентифікували себе як ЛГБТК+.

Діти, які ідентифікували себе як ЛГБТК+, також висловили занепокоєння щодо свого психічного здоров'я та благополуччя. Лише 48,6% ЛГБТК+ дітей оцінили своє здоров'я як відмінне, дуже добре або добре, порівняно з 75,2% дітей, які не належать до цієї групи. Жоден з ЛГБТК+ дітей, які розповіли нам, що їм довелося переїхати, не оцінили свій добробут як "відмінний" або "дуже добрий". Ці діти також висловлювали занепокоєння щодо отримання необхідної підтримки: 34,3% ЛГБТК+ дітей сказали, що у них немає дорослих, яким вони можуть довіряти, порівняно з 5,1% інших дітей. Двоє з цих дітей зазначили, що їхні батьки зробили найгірший внесок у їхнє життя:

"Я думаю, що хочу жити самостійно якомога швидше"
Хлопець, 17 років, Болгарія, біженець



Висновки та рекомендації

Висновки

У цьому звіті розповідається про те, що думали і відчували понад 1000 дітей про свої права під час війни в Україні. Він показує життя дітей у багатьох аспектах. Важливі права, такі як право вчитися та грати стало важче реалізовувати під час війни.

Не кожна дитина сказала, що її права були повністю відібрані. Багато з них стверджували, що отримують хорошу освіту завдяки наполегливій праці дорослих, які допомагають їм, навіть у складних умовах, таких як відключення електроенергії, обмежені ресурси та небезпека. Але деякі групи дітей зіткнулися з більшими проблемами:

- **Переміщені діти:** Діти та молодь, які були змушені покинути свої домівки, з більшою ймовірністю були розлучені з сім'єю, мали труднощі з пошуком їжі, не мали можливості гратися або отримувати медичну допомогу. Діти, які переїхали до інших країн, стикалися з труднощами у вивченні мови та спілкуванні в нових країнах.
- **Діти з інвалідністю:** Ці діти частіше переїжджали через війну і мали додаткові труднощі з доступом до освіти, охорони здоров'я та спеціальних послуг, яких вони потребують.

Звіт підкреслює, наскільки важливо слухати дітей, особливо під час таких кризових ситуацій, як війна. Думки дітей мають значення, і вони мають право ділитися своїми поглядами та бути сприйнятими серйозно. Це дослідження показує, що діти хочуть розповідати про свій досвід і ділитися думками про те, що з ними відбувається.

Під час проведення опитування виникли певні труднощі. Під час війни було важко охопити всіх дітей через такі небезпеки, як обстріли, бомбардування та перебої з електропостачанням. Опитування не охоплює досвід кожної дитини, і в ньому не можна було запитувати про деякі дуже чутливі теми, наприклад, про дітей, які втратили членів сім'ї або були серйозно поранені. Натомість воно дає інформацію про те, яким було життя дітей, які змогли взяти в ньому участь, як в Україні, так і за кордоном.



Рекомендації для...

Дітей, які виїхали з України

Ми не мали змоги проконсультуватися з дітьми за межами України щодо висновків, викладених у звіті, тому, спираючись на наведені тут дані, ми пропонуємо наступні рекомендації для дітей-переселенців:



Сімейне життя: діти, які переїхали, рідше жили з родиною, і вони висловлювали побоювання за них. Там, де це можливо, слід краще підтримувати возз'єднання та спілкування між сім'ями.



Фізичне здоров'я: доступ до медичної допомоги та ліків був гіршим для дітей-переселенців. Послуги з підтримки фізичного здоров'я повинні бути більш доступними для цих дітей.



Психічне здоров'я: більшість дітей, які переїхали, повідомили про хороший стан психічного здоров'я, але ці діти набагато рідше повідомляли про відмінний стан психічного здоров'я. Ці діти також розповіли нам, що вони мали менший доступ до дорослих, які підтримують їх, і ці дорослі повинні подбати про те, щоб у дітей були люди, з якими вони могли б поговорити.



Друзі та громада: діти, які переїхали за кордон, розповіли нам, що у них часто виникали проблеми з мовою та культурою, що означало, що вони заводили менше нових друзів, ніж в Україні. Можливості для дітей збиратися разом мають бути пріоритетом для дорослих, так само як і створення кращих платформ для спілкування новими мовами.



Освіта: мова також була проблемою в освіті для дітей, які переїхали. Але ці діти також висловлювали занепокоєння щодо якості онлайн-освіти та можливості працевлаштування. Онлайн-освіта повинна бути проінформована дітьми і бути послідовною, щоб забезпечити підготовку дітей до їхнього майбутнього.



Рекомендації від...

Дітей, які все ще живуть в Україні

Дітей в Україні попросили поділитися думкою щодо висновків, викладених у звіті, та розробити рекомендації на основі цих висновків.

Діти, з якими ми консультувалися, зосередилися на п'яти сферах:



Підтримка психічного здоров'я: діти розповіли нам, що вони хотіли б кращого забезпечення психічного здоров'я в системі охорони здоров'я та освіти. У сфері охорони здоров'я діти скаржилися на довгий час очікування доступу до необхідної їм підтримки.



Скоротити час навчання: діти говорили нам, що їх змушують вчитися занадто довго, і хотіли б зменшити вимоги та тиск у навчанні, особливо під час іспитів.



Освіта та підтримка дітей, які зазнали фізичного насильства: діти, з якими ми спілкувалися, висловили думку, що не існує достатньої освіти, яка б допомагала дітям розпізнавати потенційне насильство, а це означає, що вони менш здатні відстоювати свої права на захист.



Можливості для зустрічей та спільних ігор: діти зазначили, що їм бракує місць та можливостей для спілкування. Діти просили, щоб клуби та місця для зустрічей були доступними для дітей та молодих людей.



Ресурси: деякі діти підкреслили нерівність у ресурсах, до яких вони мали доступ (наприклад, перебої з електроенергією / Wi-Fi, водою, газом), і хотіли б бути впевненими, що вони будуть постійно доступні для них.



**QUEEN'S
UNIVERSITY
BELFAST**

**CENTRE FOR
CHILDREN'S
RIGHTS**



Terre des hommes

Допомога дітям.